

V. DUSZPASTERSTWO LITURGICZNE

Bp Stefan Cichy

Odpowiedzi na niektóre pytania zadane Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów pocztą elektroniczną

1. Ile razy w ciągu dnia można przyjąć Komunię św.?

Pierwsze wydanie *Katechizmu Kościoła katolickiego* (1994 r.) zawierało następujący tekst: „Zgodnie z tym, co oznacza Eucharystia, jest rzeczą właściwą, by wierni, **jeśli tylko są odpowiednio usposobieni, przyjmowali Komunię za każdym razem**, gdy uczestniczą we Mszy świętej”. W przypisie znajduje się odnośnik: „Por. KPK, kan. 917; AAS 76 (1984) 746-747”. Papieska Komisja ds. Interpretacji Kodeksu Prawa Kanonicznego podała wykładnię kanonu 917, zaznaczając, że można w ciągu tego samego dnia najwyżej dwa razy przyjąć Komunię. W drugim wydaniu *Katechizmu Kościoła katolickiego* (2002 r.) zmieniono fragment cytowanego wyżej tekstu: „Zgodnie z tym, co oznacza Eucharystia, jest rzeczą właściwą, by wierni, **jeśli tylko spełniają wymagane warunki, przyjmowali Komunię**, gdy uczestniczą we Mszy świętej”. W przypisie do tego punktu wyraźnie zaznaczono: „W tym samym dniu wierni mogą przyjąć Najśw. Eucharystię najwyżej drugi raz”.

2. Czy konieczne jest stawianie krzyża na ołtarzu lub w jego pobliżu, skoro dominującym elementem wystroju całego prezbiterium jest figura lub obraz Ukrzyżowanego w ołtarzu głównym?

Odpowiedź na to pytanie można znaleźć w nowym *Ogólnym wprowadzeniu do Mszału rzymskiego* w dwu numerach. W numerze 117 czytamy: „Na ołtarzu lub w jego pobliżu ma się znajdować krzyż z wizerunkiem Chrystusa ukrzyżowanego. Świeczniki i krzyż można też wnieść w procesji na wejście”. Natomiast numer 308 postanawia: „Podobnie na ołtarzu lub obok niego należy umieścić krzyż z wizerunkiem Chrystusa ukrzyżowanego, dobrze widoczny dla zgromadzonych wiernych. Wypada pozostawić ten krzyż przy ołtarzu także poza czasem sprawowania liturgii, aby przypominał wiernym zbawczą mękę Pana”.

Jeżeli więc w pobliżu ołtarza jest widoczny krzyż z wizerunkiem Chrystusa ukrzyżowanego, nie trzeba na ołtarzu umieszczać drugiego krzyża.

3. Kiedy we Mszy św. można stosować komentarze?

Nowe *Ogólne wprowadzenie do Mszału rzymskiego* bardzo mało mówi na temat komentarzy. W jednym punkcie mowa jest o komentatorze: „Funkcję liturgiczną pełnią także: Komentator, który za pomocą objaśnień i pewnych pouczeń wprowadza wiernych w liturgię i przygotowuje ich do lepszego jej zrozumienia. Uwagi podawane przez komentatora powinny być starannie przygotowane, zwarte i jasne. Podczas

pełnienia swej funkcji komentator stoi w odpowiednim do tego miejscu, mając przed sobą wiernych, ale nie na ambonie” (105 b)

Mowa jest natomiast o komentarzach, które może wypowiedzieć sam celebrans (wzgl. komentator): Przewodniczącemu zgromadzenia „wolno w bardzo krótkich słowach wprowadzić wiernych we Mszę danego dnia po wstępnym pozdrowieniu a przed aktem pokutnym; do liturgii słowa, przed czytaniem; do Modlitwy eucharystycznej, przed prefacją, nigdy zaś w czasie samej prefacji; wreszcie może zakończyć całą świętą czynność przed rozestaniem” (OWMR 31). Tak więc możliwe są komentarze:

– po wstępnym pozdrowieniu. Mówi o tym OWMR nr 50: „Po pozdrowieniu ludu kapłan albo diakon lub świecka osoba usługująca może w bardzo krótkich słowach wprowadzić wiernych w treść Mszy świętej danego dnia”, zaś nr 124 zaznacza: „Z kolei on sam [przewodniczący zgromadzenia] lub odpowiednio przygotowany ministrant może w bardzo zwięzłych słowach wprowadzić wiernych w treść Mszy świętej danego dnia”.

– przed liturgią słowa. OWMR 128 podkreśla: „Kapłan w bardzo zwięzłych słowach może wprowadzić wiernych w Liturgię słowa”

– przed Modlitwą eucharystyczną, przed prefacją, nigdy zaś w czasie samej prefacji; czyli przed Pan z wami poprzedzającym prefację.

– przed rozestaniem: „Po modlitwie po Komunii można podać ludowi krótkie ogłoszenia, jeśli są przewidziane” (OWMR 166).

Propozycje takich komentarzy drukuje „Ateneum Kapłańskie” w materiałach liturgicznych. Podaje je także liturgiczna strona internetowa www.liturgia.wroclaw.pl. Ks. prof. Stanisław Czerwik w książce *Niedzielną służbą Bożą* proponuje tylko komentarz wstępny i przed liturgią słowa.

4. Czy w kościele parafialnym można wykonać „mandatum”, czyli obrzęd umycia nóg?

Obrzęd umycia nóg podczas Mszy Wieczerzy Pańskiej w Wielki Czwartek przed Soborem Watykańskim II stosowany był jedynie w katedrach. Obecnie może mieć miejsce w każdym kościele parafialnym. Rubryki mszalne mówią: „Po homilii, tam gdzie względy duszpasterskie za tym przemawiają, odbywa się obrzęd umywania nóg. Ministranci prowadzą wybranych mężczyzn do ław przygotowanych w odpowiednim miejscu. Kapłan, jeśli trzeba, zdejmuje ornat i podchodzi do każdego mężczyzny, polewa wodą jego stopy i wyciera je, z pomocą ministrantów” (*Mszal rzymski dla diecezji polskich*, Poznań 1986, s. 127, p. 5-6).

List okólny o przygotowaniu i obchodzeniu świąt paschalnych, ogłoszony przez Kongregację Kultu Bożego dnia 16 stycznia 1988 r., poucza: „Odbywające się zgodnie z tradycją obmycie nóg wybranym mężczyznom oznacza służbę i miłość Chrystusa, który przyszedł nie po to, aby Mu służyli, lecz aby służyć. Wypada tę tradycję zachować i wyjaśnić właściwy jej sens” (nr 51).

Zazwyczaj temu obrzędowi towarzyszy pieśń: „Przykazanie nowe daję wam...” („Mandatum novum do vobis...”), stąd pochodzi jego nazwa: „mandatum”.

5. Czy w czasie Triduum Paschalnego stosuje się obnażenie ołtarza?

Rubryki Mszału wyraźnie zaznaczają, że po zakończeniu liturgii Wielkiego Czwartku „obnaża się ołtarz i, jeśli to możliwe, wnosi się krzyże z kościoła. Krzyże, które pozostały w kościele, wypada zasłonić” (*Mszał rzymski dla diecezji polskich...*, s. 132, p. 19).

W *Liście okólnym o przygotowaniu i obchodzeniu świąt paschalnych* czytamy, że w Wielki Czwartek „po Mszy obnaża się ołtarz, przy którym była sprawowana. Wypada okryć krzyże w kościele czerwoną lub fioletową zasłoną, chyba, że uczyniono to już w sobotę przed V Niedzielą Wielkiego Postu. Nie należy zapalać lamp przed obrazami Świętych” (nr 57).

Liturgia Wielkiego Piątku zaczyna się przy ołtarzu obnażonym, tak jak Jezus został odarty z szat podczas swej męki.

Obnażenie ołtarza następuje również po liturgii Wielkiego Piątku: „Po zakończeniu liturgii Męki Pańskiej obnaża się ołtarz w prezbiterium” (*Mszał rzymski dla diecezji polskich...*, s. 147, p. 35).

Kiedyś obnażaniu ołtarzy towarzyszyła recytacja Psalmu 22 (21). Obecnie dokonuje się to w milczeniu.

6. Jaka ma być postawa wiernych w czasie okadzania kapłana po przygotowaniu darów ofiarnych?

Caeremoniale episcoporum w p. 149 zaznacza: „Z kolei turyferarz podchodzi do biskupa, który z łódki trzymanej przez diakona nakłada kadzidło i błogosławi. Następnie biskup bierze kadzielnicę od diakona i w jego asyście okadza dary ofiarne, krzyż i ołtarz, jak na początku Mszy. Potem wszyscy wstają, diakon zaś, stojąc z boku ołtarza, okadza biskupa, stojącego bez mitry, następnie koncelebransów i lud. Biskup nie powinien wypowiadać wezwania: *Módlcie się* ani modlitwy nad darami przed zakończeniem okadzenia”.

Jeżeli w czasie Mszy sprawowanej przez biskupa podczas okadzania go po przygotowaniu darów ofiarnych wszyscy stoją, analogicznie winno być w czasie Mszy św., której przewodniczy prezbiter.